

Černobilska katastrofa in izginjanje Aralskega jezera pa je tudi v Sovjetski zvezi zdramilo široke množice prebivalstva, ki so v številnih javnih protestih zahtevali večjo varnost za svoja življenja in čistejše okolje. Organizirali so vsedržavno Gibanje zelenih in končno je tudi oblast pod vodstvom M. Gorbačova postala dovzetnejša za probleme okolja. Zaenkrat pa se kljub temu zdi, da odgovorni forumi

še vedno nimajo prave predstave, kako se lotiti problemov varstva okolja, še posebno, ker je sanacija obstoječih razmer povezana z velikimi stroški, ki jih bo sovjetsko gospodarstvo le stežka zmoglo.

Smith Michael: A tale of death and destruction. - Geographical magazine, London, LXII (1990), št. 3, str. 10-14.

UDK 528

UDC 528

MORDA ŠE NISTE VEDELI VSEGA O GEODEZIJI - SPLOŠNO O GEODETSKI SLUŽBI

Božena Lipej

Po pregledu zgodovinskega razvoja geodezije, ki je bil objavljen v prejšnji številki Geografskega obzornika, nadaljujemo s pregledom najpomembnejših področij njenega delovanja. Tokrat opisujemo organiziranost in delovanje geodetske službe ter izdajanje, uporabo in arhiviranje geodetskih podatkov.

Geodetska služba oziroma geodetska dejavnost v širšem pomenu pokriva v Sloveniji področje zbiranja, obdelave, hranjenja in izkazovanja podatkov na načrtih, kartah ter drugih geodetskih podlagah. Poleg tega vodi nekatere evidence, katastre in registre ter se s pomočjo lociranja podatkov v prostoru vključuje v prostorske obdelave podatkov. Geodetska služba spada po Zakonu o družbenem sistemu informiranja poleg Zavoda Republike Slovenije za statistiko, Narodne banke Slovenije in Službe družbenega knjigovodstva v Republiki Sloveniji med štiri najpomembnejše informacijske službe na ravni republike. Po tem se razlikuje od sorodnih služb v drugih republikah in avtonomnih pokrajinah.

Geodetska služba, ki je imela v preteklosti predvsem funkcijo katastrske službe, se predvsem v Sloveniji intenzivneje vključuje v informacijske procese, urejanje prostora ter evidentiranje sprememb in posegov v prostor.

Osnovna naloga službe je zagotavljanje ažurnih podatkov o objektih, zemljiščih in nekaterih pojavih v prostoru za družbenopolitične skupnosti (republiko in občine), državne organe, kmetijstvo, gozdarstvo, načrtovanje, planiranje, evidentiranje naravne in kulturne dediščine, urejanje premoženjsko-pravnih razmerij, davčno poslovanje, splošni ljudski odpor in

družbeno samozaščito ter druge. V tem okviru je tudi pristojnost opravljanja naslednjih storitev za občane in druge interesente: parcelacije zemljišč, prenos stanja iz geodetskih načrtov na teren, zakoličbe, izdelava načrtov za lokacijsko dokumentacijo in ostalo.

Naloge geodetske službe opravljajo geodetski upravni organi in geodetske delovne organizacije (slika 1). Geodetski upravni organ na ravni republike je Republiška geodetska uprava, na ravni občin pa delujejo občinski ali medobčinski upravni organi, pristojni za geodetske zadeve. Med pomembnejšimi nalogami geodetskih upravnih organov so načrtovanje ter usklajevanje izvajanja nalog geodetske službe, vodenje in vzdrževanje načrtov, kart, evidenc ter drugih podlag in izdajanje podatkov ter odobritev njihovega razmnoževanja. Geodetske delovne organizacije opravljajo strokovno-operativna dela pri izdelavi geodetskih podlag, evidenc, katastrov in registrov, komasacijah zemljišč ter storitve geodetske službe.

Po Zakonu o geodetski službi so podatki načrtov, kart, katastrov in drugih evidenc geodetske službe javni, če ni z zakonom ali drugim predpisom za posamezne podatke določeno drugače. Javni podatki so dosegljivi vsem organom, organizacijam

in občanom ter zanje ni potrebna posebna odobritev za izdajo in uporabo. Podatke izdajajo geodetski upravni organi na zahtevo ustno ali pisno.

Številni podatki geodetske službe niso javni. Mednje sodijo podatki, ki so po veljavni zakonodaji pomembni za ljudsko obrambo. Razvrščeni so v uradno tajnost stopnje strogo zaupno, zaupno ali interno (npr.: podatki temeljnih geodetskih mrež, aerofotomaterial, temeljni topografski načrti merila 1:5 000, 1:10 000, temeljna topografska karta merila 1:25 000, itd.). Ti podatki se izdajajo po posebnih predpisanih kriterijih za uradne potrebe organov in organizacij. Izdajajo jih geodetski upravni organi le na podlagi pisne vloge z obrazložitvijo uporabe.

Stopnja tajnosti ne onemogoča uporabe geodetskih podatkov za študijske in raziskovalne namene. Uporabnik podatkov je lahko izobraževalna ali raziskovalna ustanova (ne pa tudi posamezen dijak, študent ali raziskovalec s potrdilom ustanove), ki mora prav tako pripraviti ustrezno pisno vlogo.

Geodetski upravni organi zaračunavajo za izdane podatke geodetske takse po taksnih tarifah, določenih z Zakonom o upravnih taksah. Za razmnoževanje podatkov se zaračunavajo stroški opravljenega dela in porabljenega materiala. Veljavna zakonodaja ne omogoča zaračunavanja posameznih podatkov, le-to pa bo uvedeno z novo geodetsko zakonodajo, ki je v pripravi. Za izdajo tiskanih geodetskih načrtov in kart se ne zaračunavajo takse, temveč le stroški tiskanja po veljavnem ceniku.

Uporabnik lahko uporablja geodetske podatke le za lastne potrebe, ne sme jih odtujevati, prodajati ali razmnoževati v pridobitne namene, odstopa pa jih lahko le v upravičene uradne namene.

Državni organi in podjetja lahko uporabljajo geodetske podatke za izdelavo tematskih prikazov in drugih kartografskih publikacij ob upoštevanju predpisov s področja ljudske obrambe in drugih. V teh izdelkih je treba navesti podatke o izvoru, merilu, izdajatelju in letnici izdelave uporabljenih načrtov ali kart z vrsto in stopnjo tajnosti. Če so kartografski prikazi ali publikacije tiskani, je treba po veljavni zakonodaji poslati dva izvoda v 30 dneh na Republiško geodetsko upravo.

Zemljiškokatastrske, topografsko-katastrske in temeljne topografske načrte je možno brez kartografske predelave povečati ali pomanjšati največ do 2,5 krat. Večje spremembe se lahko izvedejo le s kartografsko predelavo in po posebni odobritvi geodetskega upravnega organa.

Za podatke geodetske službe s stopnjo tajnosti interno ali zaupno je treba opozoriti predvsem na naslednje omejitve:

- Vrsta in stopnja tajnosti elaborata mora biti označena. Le-ta je enaka tajnosti uporabljenih podatkov ali večja glede na zaupnost novo uporabljenih podatkov.
- Javna razgrnitev takih podatkov je prepovedana, razen v primerih, ko to določajo zvezni ali republiški predpisi.
- Javno publiciranje takih podatkov in dajanje teh kot prilogo elaboratu, ki je dosegljiv tujim fizičnim in pravnim osebam ter odnašanje podatkov v tujino je dovoljeno na podlagi pisnega dovoljenja Zveznega sekretariata za ljudsko obrambo.
- Javno publiciranje in uporaba aerofotomateriala za izobraževalne ter raziskovalne namene je dovoljena na podlagi pisnega dovoljenja Republiškega sekretariata za ljudsko obrambo.

Arhiviranje geodetskih podatkov je urejeno z določili Zakona o naravni in kulturni dediščini ter z drugimi predpisi.

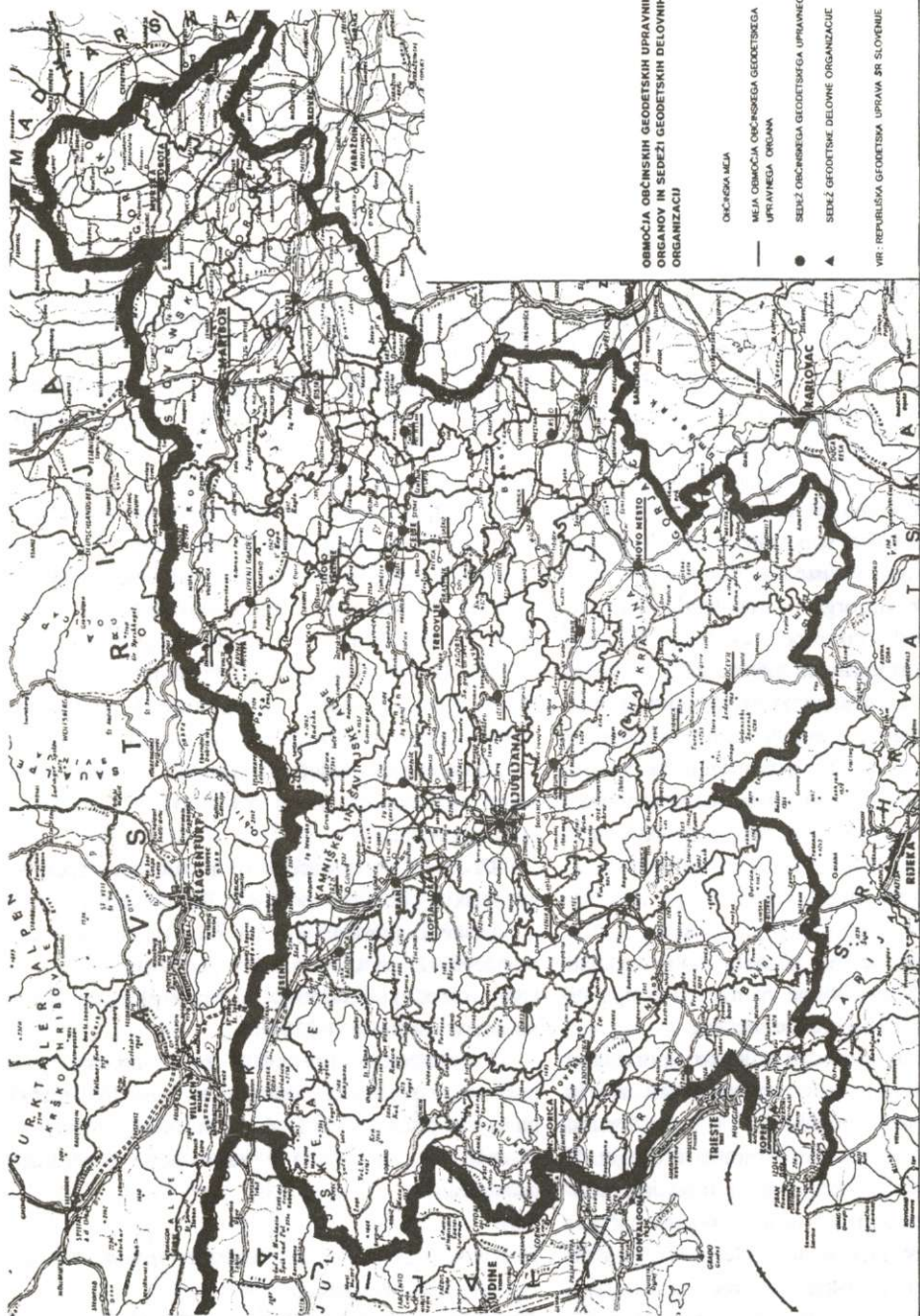
Dodatne informacije o možnostih uporabe geodetskih podatkov dobite v Republiškem centru geodetske dokumentacije, 61 000 Ljubljana, Šaranovičeva 12, enoti Republiške geodetske uprave, ki izvaja osrednjo geodetsko informacijsko-publicistično dejavnost (tel.:061-325 766).

V naslednjih prispevkih bodo predstavljene posamezne geodetske podlage, že v naslednji številki pa bomo pisali tudi o Digitalnem modelu reliefa, ki postaja vse bolj zanimiv za različna geografska proučevanja.

Viri

Zakonodaja s področja geodezije, splošne ljudske obrambe in splošnih zadev.

Republiška geodetska uprava: Katalog podatkov geodetske službe, Ljubljana 1985.

OBMOČJA OBLASTNIH GEODETSKIM UPRAVNIH ORGANIZACIJ IN SEDIŠI GEODETSKIM DELOVNIH ORGANIZACIJ

○ OBLASTNA AGENCIJA

— MEJA OBLASTI OBLASTNEGA GEODETSKEGA UPRAVNEGA ORGANA

● SEDEŽ OBLASTNEGA GEODETSKEGA UPRAVNEGA ORGANA

▲ SEDEŽ GEODETSKE DELOVNE ORGANIZACIJE

VR: REPUBLIKA GEODETSKA UPRAVA SR SLOVENIJE

SR SLOVENIJA
1:1000 000

0 10 20 30 km

IZDANO 1985

ZALOŽBA: REPUBLIKA GEODETSKA UPRAVA SR
INŠTITUT ZA GEODEZIJO
IZDANO 1985

NOVO MESTO OČENSKO SRIŠČI